

Åbne markeder, international handel og investeringer

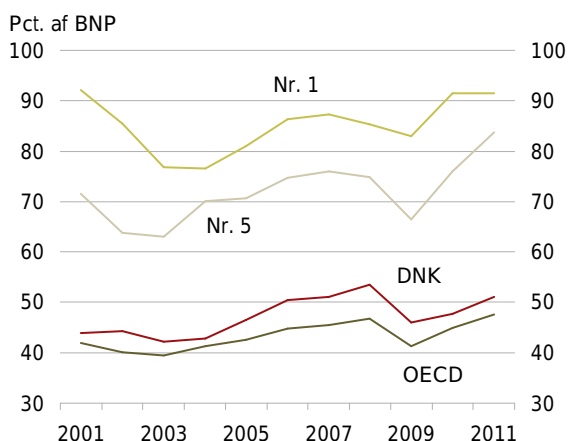
Økonomisk integration med omverdenen gennem handel og investeringer øger virksomhedernes afsætningsgrundlag og forstærker adgangen til ny viden og ny teknologi. Rammebetingelser, der understøtter danske virksomheders evne til at konkurrere på verdensmarkedet, er med til at styrke virksomhedernes integration i den globale økonomi. Det kan være i forhold til adgang til viden og højtuddannet arbejdskraft samt lave omkostninger.

International handel

Det samlede omfang af eksport og import viser, hvor integreret et land er på de internationale markeder.

Der er en tendens til, at små økonomier handler mere med udlandet end store økonomier. Dette kan blandt andet skyldes, at små lande i højere grad kan drage nytte af at deltage i den internationale arbejdsdeling. Danmark er en lille åben økonomi, hvor den internationale handel målt ved handelskvoten udgjorde godt 51 pct. i 2011. Dette er lidt højere end OECD-gennemsnittet. Danmarks åbenhed overgås af en del andre små økonomier som fx Irland og Belgien, se figur 14.1.

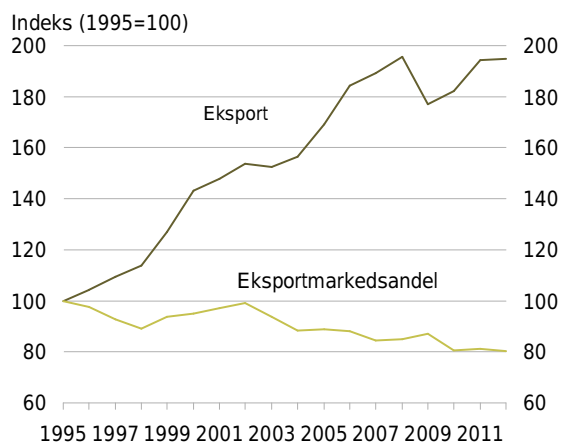
Figur 14.1 Udvikling i international handel, 2001-2011

Anm.: Den internationale handel er målt på baggrund af handelskvoten, der er gennemsnittet af den samlede import og eksport af varer og tjenester i pct. af BNP. Nr. 1 i 2011 er IRL og nr. 5 er BEL.
Kilde: OECD.

Opgjort i mængder er Danmarks eksport næsten fordoblet siden 1995, mens den danske eksportmarkedsandel er faldet med ca. 20 pct., se figur 14.2.

Figur 14.2 Udvikling i eksport og eksportmarkedsandel, 1995-2012

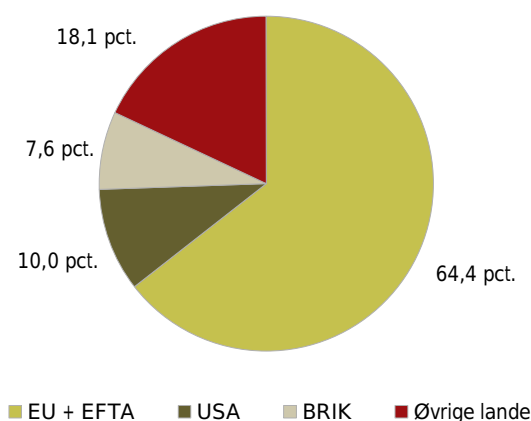

Anm.: Eksporten er målt i mængder og indeholder både varer og tjenester. Eksportmarkedsandelen er opgjort i mængder for varer og tjenester. Eksportmarkedsandelen svarer til OECD's Export Performance, der angiver Danmarks eksport i forhold til størrelsen af et sammenvejet eksportmarked.
Kilde: Danmarks Statistik og OECD.

Faldet i den danske eksportmarkedsandel til trods for stigningen i eksporten skal blandt andet ses i lyset af, at verdenshandlen i samme periode er vokset, og at de nye vækstøkonomiers andel af verdenshandlen er steget markant.

Udviklingen i eksportmarkedsandelen skal formentlig også ses i sammenhæng med en forringelse af de danske virksomheders lønkonkurrenceevne på knap 15 pct. siden 2000, jf. afsnittet Lønøkonomier.

Figur 14.3 Eksporten fordelt på lande, 2012

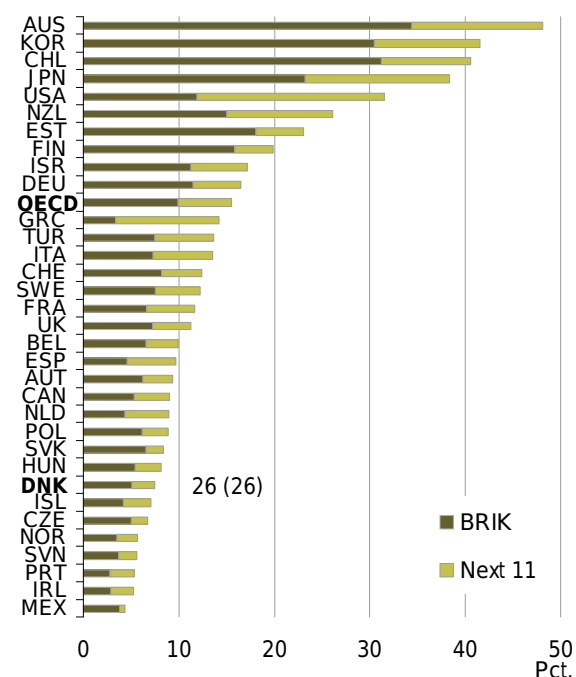
Anm.: Både varer og tjenester, opgjort i værdier. EFTA består af Norge, Schweiz, Island og Liechtenstein.
Kilde: Danmarks Statistik.

En tredje forklaring på den faldende eksportmarkedsandel kan også være, at en forholdsvis lille andel af den danske eksport går til højvækstmarkederne.

Danmark handler med stort set alle lande i verden, men størstedelen af handlen er koncentreret på få lande, der især udgøres af nærmarkederne. I 2012 udgjorde eksporten til EU og EFTA knap 65 pct. af Danmarks totale eksport. Heraf aftog Tyskland og Sverige tilsammen ca. 25 pct. BRIK-landene aftog kun lidt mere end 7 pct., se figur 14.3 og Factbook.

Det kan være en fordel at være til stede på de markeder, der har udsigt til kraftig økonomisk vækst i fremtiden, for derved at opnå en pull-effekt i eksporten. De danske virksomheder vil kunne øge deres samlede eksport, hvis en stor andel af denne går til lande, hvor væksten er høj. Danmarks vareeksport til højvækstmarkederne har været stigende, men andelen er lav i forhold til de øvrige OECD-lande. Danmarks placering skal dog ses i sammenhæng med en naturlig tendens til, at de lande, der geografisk ligger tæt på højvækstmarkederne, også vil have en større samhandel med disse, se figur 14.4.

Figur 14.4 Eksportandel til højvækstmarkeder, 2011

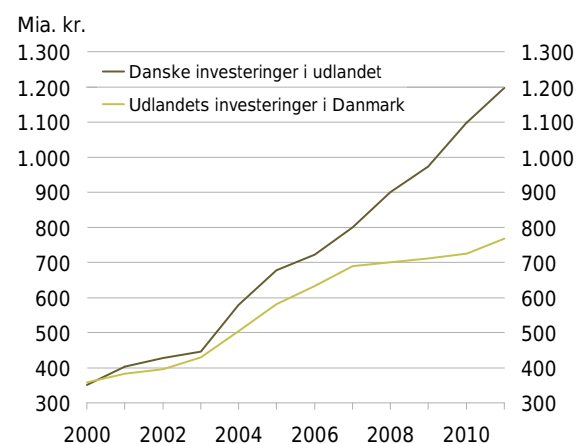
Anm.: Vareeksport til BRIK + Next 11 i forhold til samlet vareeksport.
Kilde: UN Comtrade.

Internationale investeringer

Danmarks investeringer i udlandet og udlandets investeringer i Danmark er med til at fremme den økonomiske integration. Beholdningen af de direkte ind- og udadgående investeringer udgjorde i 2012 godt 46 pct. hhv. 77 pct. af BNP, se Factbook.¹⁵

Udenlandske investeringer medbringer ofte ny viden og ny teknologi, der kan bidrage til at øge produktiviteten. Siden 2007 har der imidlertid kun været en svag stigning i de indadgående investeringer i Danmark i forhold til de udadgående investeringer, se figur 14.5.

Figur 14.5 Beholdning af direkte investeringer ind og ud af Danmark, 2000-2011

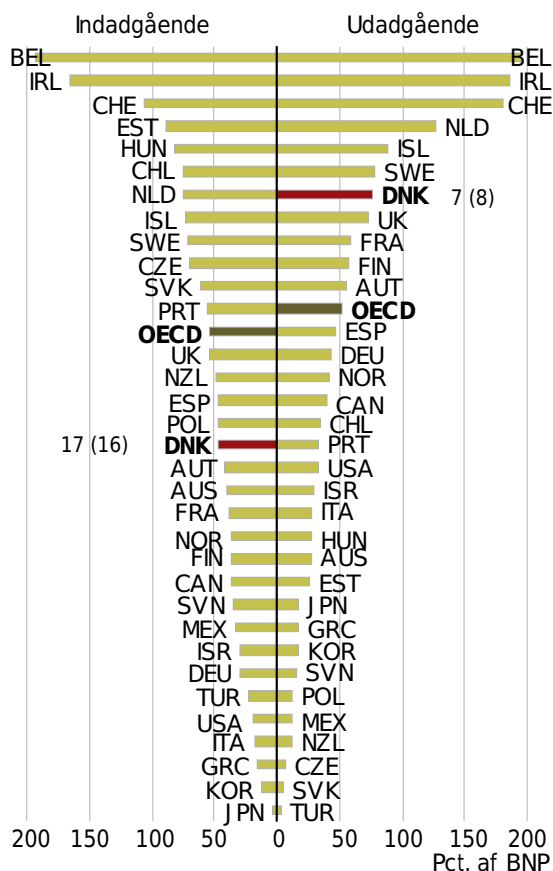

Anm.: Opgjort ekskl. gennemløbsinvesteringer.
Kilde: Nationalbanken.

Beholdningen af indadgående investeringer i Danmark lå i 2012 lidt under OECD-gennemsnittet, mens beholdningen af de udadgående investeringer lå noget højere, se figur 14.6.

¹⁵ Opgjort inkl. gennemløbsinvesteringer.

Figur 14.6 Beholdning af direkte ind- og udadgående investeringer, 2012

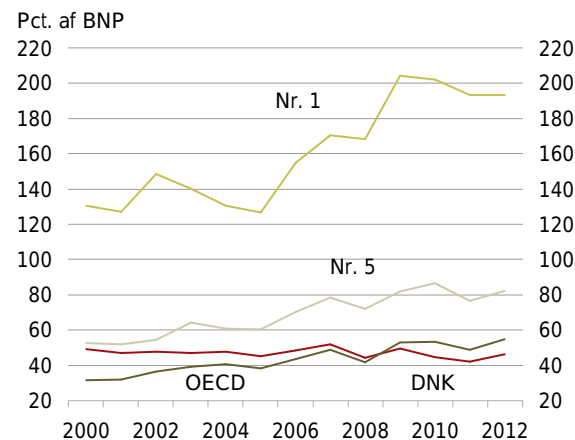

Anm.: Beholdning af direkte ind- og udadgående investeringer i pct. af BNP. Tallene er inkl. gennembløbsinvesteringer, da OECD ikke opgør beholdningen ekskl. gennembløbsinvesteringer.
Kilde: OECD.

Danmark er ikke alene om at have en stor beholdning af udadgående investeringer set i forhold til de indadgående investeringer. Det samme ses også i fx Tyskland, Nederlandene og Storbritannien. Det skal ses i lyset af en tendens til, at velstående lande med etablerede, internationalt orienterede virksomheder investerer mere i resten af verden end omvendt og dermed ofte har større udadgående investeringer end indadgående. Danmarks store beholdning af udadgående direkte investeringer har medført en høj nettoformueindkomst fra udlandet, og denne har bidraget væsentligt til overskuddet på betalingsbalancens løbende poster de senere år.

De indadgående investeringer i Danmark har siden 2009 været lavere end OECD-gennemsnittet. OECD-gennemsnittet – og dermed Danmarks placering i forhold hertil – er påvirket af, at lande som Belgien, Irland og Schweiz har gunstige skattevilkår for multinationale selskaber, se figur 14.7 og Factbook.

Figur 14.7 Udvikling i beholdning af direkte indadgående investeringer, 2000-2012

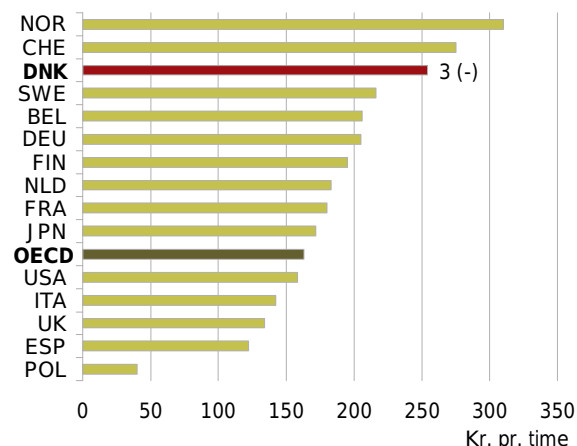
Anm.: I 2012 er nr. 1 BEL og nr. 5 HUN.
Kilde: OECD.

Lønoms-kostninger

Danske virksomheders evne til at konkurrere på verdensmarkedet afhænger af produktionsomkostningerne – hvoraf lønoms-kostningerne udgør en væsentlig del – samt muligheden for at udvikle nye produkter, der adskiller sig fra de øvrige produkter på verdensmarkedet, og som derfor kan sælges til en høj pris.

Sammenlignet med udlandet ligger de gennemsnitlige danske lønoms-kostninger pr. time på et højt niveau. Dette har været gældende i flere år og er blandt andet en følge af høje lønstigninger i Danmark i forhold til udlandet i perioden fra 2000 til 2010. De gennemsnitlige danske lønoms-kostninger pr. time lå i 2012 på godt 250 kr. kun overgået af Norge og Schweiz, se figur 14.8.

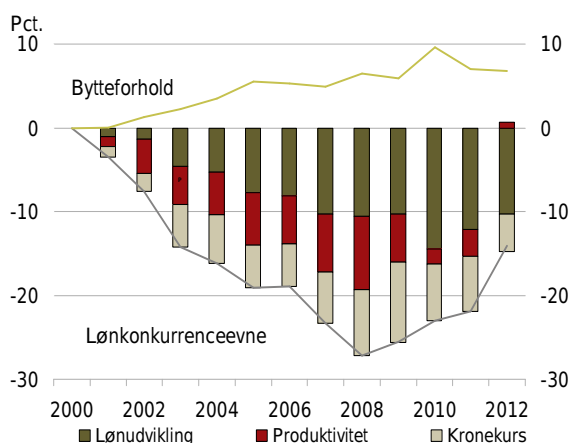
Figur 14.8 Lønoms-kostninger, 2012

Anm.: Gennemsnitlige lønoms-kostninger pr. time inden for fremstillingsserhverv.
Kilde: Økonomi- og Indenrigsministeriet.

Høje lønstigninger i forhold til udlandet udgør ikke i sig selv et konkurrenceevneproblem, hvis det modsvares af en tilsvarende vækst i produktiviteten. Udviklingen i enhedslønomkostningerne afspejler dette forhold. Lønkongurrenceevnen kan opgøres som den akkumulerede udvikling i de udenlandske lønomkostninger pr. produceret enhed i forhold til udviklingen i Danmark korrigeret for valutakursudviklingen. Baseret på dette mål er den danske lønkongurrenceevne i fremstillingserhvervene forbedret med godt 15 pct.-point siden 2008. Forbedringen skyldes en bedre produktivitsudvikling end i udlandet og en svækkelse af den effektive kronekurs. Men lønkongurrenceevnen er fortsat svækket i forhold til tidligere. Det skyldes i væsentligt omfang, at lønstigningerne i Danmark har været højere end i udlandet, se figur 14.9.

Figur 14.9 Bytteforhold og lønkongurrenceevne, 2000-2012

Anm.: Bytteforholdet for vare- og tjenestehandlen baseret på tal fra nationalregnskabet. Lønkongurrenceevnen viser udviklingen i lønomkostninger pr. produceret enhed i fremstillingserhverv i Danmark i forhold til Danmarks samhandelspartnere korrigeret for valutakursudviklingen. Kilde: Danmarks Statistik og Økonomi- og Indenrigsministeriet.

De relative enhedslønomkostninger tager ikke højde for bytteforholdet, der angiver eksportprisen i forhold til importprisen. Det danske bytteforhold er steget med ca. 7 pct. siden 2000.

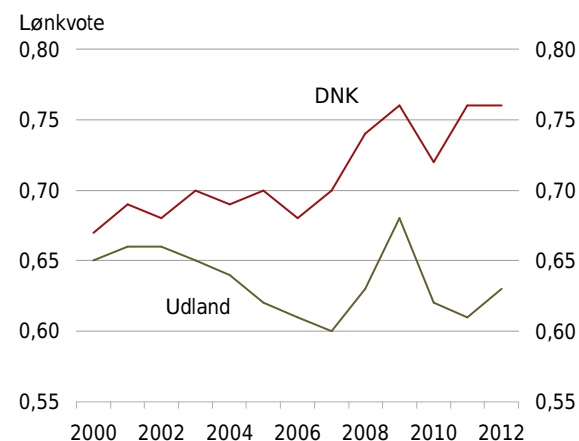
Et stigende bytteforhold betyder, at den samme mængde eksport kan finansiere en større mængde import. Dette øger velstanden. Denne velstandsforbedring vil dog ikke være af varig karakter, hvis stigningen i bytteforholdet blot afspejler øgede indenlandske produktionsomkostninger på en standardiseret vare, der også produceres i andre lande.

Derimod kan der være tale om en mere holdbar bytteforholdsforbedring, hvis landet fx er specialiseret i eksport af produkter med stigende verdensmarkeds-

priser og samtidig importerer produkter med faldende verdensmarkedspriser, eller hvis landet fx øger sin eksport af unikke kvalitetsprodukter, der kan afsættes til en højere pris.

Ses i stedet på lønkvoten – som er baseret på den nominelle bruttoværditilvækst – har udviklingen for fremstillingsvirksomheder i Danmark og udlandet ligget rimeligt tæt og nogenlunde stabilt i starten af 2000'erne. Efterfølgende er lønkvoten i Danmark øget i forhold til udlandet. Uanset om der ses på den relative udvikling i enhedslønomkostninger eller lønkvoten, er der således en aktuel udfordring for lønkongurrenceevnen i fremstillingserhvervene, se figur 14.10.

Figur 14.10 Lønkvote i Danmark og udlandet, 2000-2012

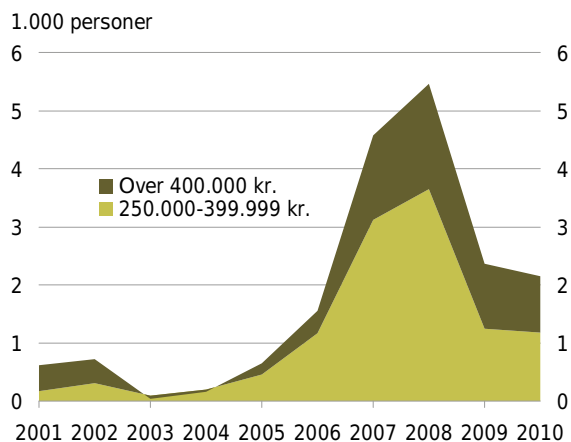
Anm.: For fremstillingserhverv. "Udlandet" afspejler Danmarks største samhandelspartnere. Kilde: Økonomi- og Indenrigsministeriet.

Indvandring af højt kvalificeret arbejdskraft

Højt kvalificeret arbejdskraft af dansk og udenlandsk oprindelse understøtter muligheden for at udvikle nye produkter, der adskiller sig fra de øvrige produkter på verdensmarkedet, og som derfor kan sælges til en høj pris. Herudover kan det være vigtigt for udenlandske virksomheder, at der er mulighed for at ansætte udenlandske specialister og nøglemedarbejdere. Indvandring af højt kvalificeret arbejdskraft bidrager således til at forbedre konkurrenceevnen.

Højt kvalificeret arbejdskraft skaber i gennemsnit mere værdi end andre ansatte, hvilket afspejler sig i højere lønninger. Oplysninger om nettoindvandringen i Danmark fordelt efter indkomst kan dermed give et billede af den danske nettoindvandring af højt kvalificeret arbejdskraft, se figur 14.11.

Figur 14.11 Nettoindvandring fordelt efter indkomst, 2001-2010

Anm.: Erhvervsindkomst i 2013-niveau for personer, der er fyldt 17 år.
Kilde: Særkørsel fra Danmarks Statistik.

Stigningen i årene frem mod 2008 og den efterfølgende afmatning skal ses i lyset af overophedningen af den danske økonomi i årene op til krisen.

Gennemførte og større planlagte initiativer

Gennemførte initiativer:

- **Lavere selskabsskat og lavere afgifter på energi.** Regeringen indgik i april 2013 Aftaler om Vækstplan DK, der gradvist sænker selskabsskattesatsen i Danmark fra de nuværende 25 pct. til 22 pct. i 2016, og som samlet set indebærer lempelser på energiafgifter mv. på ca. 1,7 mia. kr. i 2014 stigende til ca. 1,8 mia. kr. årligt. Dette vil gøre virksomhedernes produktion billigere og bidrage til at gøre det mere attraktivt at investere i danske virksomheder.
- **Investerings- og eksportfremme.** Danmark skal fortsat kunne være hjemsted for internationalt førende virksomheder. Samtidig skal der sikres en øget dansk udnyttelse af eksport- og investeringspotentialerne på de nye vækstmarkeder. Med Aftaler om Vækstplan DK afsættes i alt 150 mio. kr. i perioden 2014-2015 til en styrket indsats for vækst på erhvervsområder med international konkurrencekraft. Yderligere afsættes der i alt 70 mio. kr. i perioden 2014-2015 til styrkelse af eksport- og investeringsfremmeindsatsen på de nye vækstmarkeder.
- **Styrket investeringsfremmeindsats.** Regeringen har styrket koordineringen af modtage- og fastholdelsesindsatsen i forhold til udenlandske virksomheder. Der er i maj 2013 etableret et nationalt netværk for investeringsfremme, der blandt andet skal identificere udfordringer for investeringsfremmeindsatsen samt håndtere spørgsmål relateret til konkrete udenlandske investeringsprojekter. Endvidere har Invest in Denmark pr. 1. januar 2013 indgået en samarbejdsaftale med Copenhagen Capacity, der skal sikre bedre koordination mellem national og regional investeringsfremme.
- **Tiltrækning af kvalificeret arbejdskraft.** Velkvalificeret udenlandsk arbejdskraft bidrager til at øge produktiviteten og dermed væksten i de danske virksomheder. Med Aftaler om Vækstplan DK afsættes midler til at sikre bedre vilkår for udenlandske forskere og nøglemedarbejdere.
- **Handlingsplan for internationalisering.** Regeringen offentliggjorde i juni 2013 en handlingsplan for internationalisering med fokus på at styrke de studerendes internationale kompetencer. Handlingsplanen følges i efteråret op af del II, der adresserer behovet for at tiltrække og fastholde de dygtigste internationale studerende.
- **Handelspolitisk strategi.** Regeringen fremlagde i maj 2013 en ny handelspolitisk strategi, der skal bidrage til at skabe arbejdspladser og økonomisk vækst i Danmark og fremme udviklingen i verdens fattige lande. Strategien sætter blandt andet fokus på EU's nye bilaterale frihandelsaftaler og på nedbrydelse af barrierer på fjernmarkederne.

Større planlagte initiativer:

- **Opfølgning på Produktivitetskommissionens anbefalinger.** Regeringen har nedsat en produktivitetskommission, der skal komme med konkrete bud på, hvordan produktiviteten øges i den private og offentlige sektor. Produktivitetskommissionen afslutter sit arbejde i 2013. Regeringen vil følge op på kommissionens anbefalinger.